

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

3 Vtrùm metus votum irritum reddat, & quo iure.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

euentum exceperit : secus si exceperit solum ex vi alterius affectus, quem actu vel habitu tunc habuit. Illa autem regula, In generali concessione, &c. intelligitur de concessione Principis vel Superioris facta inferioribus, & de iis quæ non solent generalibus vel obsecris terminis concedi, ad quæ iudicio prudentum intentio concedentis non se extendit.

Ad Tertiam : Non requiritur vt promissio liberalis sit omnino libera. potest enim fieri vt quis promittat aliquid gratis absque obligatione (quod est promittere liberaliter) & tamen id faciat ex metu vel errore aliquo. Aliud enim est liberè promittere, aliud liberaliter. quamuis eo euentu sapè possit reuocari, vt dictum est. Et quamuis qua parte est ex errore, non sit libera formaliter; tamen est libera virtualiter, ratione scientiæ circa principale.

DUBITATIO III.

*Vtrum metus votum irritum reddat,
& quo Iure.*

14 **N**Otandum est, metum alium dici *grauem*, vt pote grauis mali, & qui virum constantem percellat: alium *leuem*, qui in virum constantem non cadat; de quo vide supra cap. 17. dubit. 6. Rursus alium iustè incuti, alium iniustè. Item alium incuti ad extorquendum votum, alium ex alia causa prouenire.

Si metus grauis ad hoc incussus.
Quibus positis omnes Doctores conueniunt, metum grauem iniustè incussum ad extorquendum votum, tollere voti obligationem; illudque omnino irritum reddere. Colligitur ex cap. Perlatum. 1. & cap. Abbas. 2. de his quæ vi metulve causa fiunt. Ratio est, quia in iis quæ ad statum & votorum obligationem pertinent, homo est sui iuris & arbitrij: vnde non potest ad illa cogi à causa extrinseca. Vnde regul. 116. π. de regulis Iuris dicitur: *Nihil consensui tam contrarium est, quam vis atque metus; quem comprobare, contra bonos mores est.*

Iniuste incussus.
Debet autem hic metus esse *iniuste incussus*, vt plerique DD. tradunt. Silvester v. Metus. qu. 6. Sotus lib. 7. qu. 2. a. 1. ad 1. Angelus v. Metus n. 8. & 10. & alij. Ratio est, quia hic solus censetur repugnare libertati, tamquam causa extrinsecus cogens. Quare metus iustè incussus non irritabit votum; sicut nec matrimonium aut alios contractus irritos reddit. Vnde sequitur, si maritus vxori in adulterio deprehensa priuata auctoritate mortem minetur, nisi profiteatur Religionem, professionem inde secutam fore irritam; vt pote metu iniuste irrogato extortam. Non enim poterat illam Iure priuatim occidere. Si autem minetur accusationem & mortem via Iuris, professio erit valida; quia Iure poterat id facere. Pari modo, si reo mortis detur potestas redimendi supplicij professione Religionis, vel matrimonio puella se offerentis, erit validum quod actum fuerit.

15 **A**duerte tamen, non deesse DD. qui putant metum grauem etiam iustè incussum irritam reddere professionem Religionis, & matrimonium. Ratio est, quia hæc duo requirunt summam libertatem, quæ non minus aufertur cum iustè incuitur, quam cum iniuste. Ita Couarr. in 4. p. 2. cap. 3. §. 5. num. 7. vbi citat Glossam in cap. Ve-

niens, 2. de sponfalib. & in cap. 2. de iis quæ vi, Felinum, & alios. Pro qua sententia Sanchez li. 4. disput. 13. citat Goffredum, Hostiensem, Ioannem Andream, Ancharanum, Henricum, Fortanum, & alios multos, dicitque esse probabilem. Alij existimant metum iustè intentatum irritare professionem & matrimonium, quando incuitur auctoritate priuata; non autem si incuitur à lege, vel Iudice præscriptum legis exequente: vt si lex statuat, vt violator virginis cogatur per Iudicem ad eam ducendam.

Sed verius est, quod iam diximus, metum numquam irritare votum aut matrimonium, quando malum quod proponitur, iustè inferri potest: ita ferè ceteri Doctores. Ratio est, Quia quando metus iustè irrogatur ob crimen, non tam censetur inferri ab extrinseco, quam prouenire ab intrinseco, nempe à propria voluntate, & natura delicti: & is qui votum proponit, potius aufert quam infert metum, ostendens viam euadendi mali. Id autem quod ex propria voluntate oritur, non censetur moraliter libertati repugnare. Confit. Quia talis metus non rescindit ceteros contractus, vt omnes fatentur: ergo nec votum, aut matrimonium: non enim maior libertas ad naturam professionis vel matrimonij requiritur, quam ad alios contractus; quamuis vt illa conuenienti modo fiant, maior requiratur, ob vinculi insolubilitatem, & graue onus quod secum adferunt. Hinc patet responsio ad primam partem rationis contrariæ sententiæ. Id autem quod subsumitur, falsum est, si res moraliter expendatur: nam metus iustus, cum oriatur ab intrinseco, non censetur libertati officere. De quo vide sup. c. 17. dub. 6.

Pari modo debet hic metus non solum esse incussus iniuste, sed etiam aliquo modo ad votum eliciendum, ita vt is qui metum infert, nolit defistere à malo iniuste irrogando nisi votum emitas. quod si ob aliam causam incuitur; v. g. ad vltionem iniuriæ (vt si voueas Religionem, vt Deus te liberet è manibus Tyranni, aut inimici persecutis) valet. Tunc enim votum non emittitur vt satisfiat voluntati inuolantis, neque in eius gratiam exhibetur; vt sit veluti pretium, quo cesset ab iniuria; sed exhibetur Deo, vt ab eo impetretur auxilium: sicut cum quis iniuste oppressus ab inimico, promittit aliquid alteri vt auxilium ferat, tenetur: secus si inimicus illum ad promittendum cogat. Ratio est, quia quando aliquis iniuste cogit promittere, promissio non est libera, nec ex spontaneo proueniens affectu, sed extorta ab extrinseco: secus verò quando quis ex se promittit, vt openi ab aliquo impetret.

Non tamen est necessarium, vt metus incuitur principaliter ad votum eliciendum, sed satis est vt incuitur iniuste, & concedatur votum ad redemptionem mali intentati, vt constat ex d. cap. Perlatum, de iis quæ vi, &c. vbi mulieri ob suspicionem adulterij intentatur mors à famulis mariti, & ex affectu misericordiæ conceditur vt redimat mortem professione Religionis; quæ tamen professio ibi declaratur irrita.

Ex dictis sequi videtur, si alius, qui metum non intulit, votum postulet, vt opem ferat; votum fore validum: vt si inimico persequente fugias ad Monasterium, & Abbas nolit concedere latebras aut asylum, nisi voueas te fore monachum: Abbas enim non infert metum; sed hic iam est illatus ab inimi-

*si iuste fo-
terat in-
ferri.*

16
*Ad votum
eliciendum.*

inimico, & ille proponit tibi rationem euadendi, spondetque opem (quam tibi ex iustitia non debet) si velis vouere; qua in re non facit tibi iniuriam. Nihilominus contraria sententia in hoc casu est etiam probabilis. Nam Abbas recusando asylum censetur metum continuare. tenebatur enim concedere, etsi non ex iustitia, ac certe lege charitatis, & quidem gratis, absque tali obligatione. Vnde iniquè recusando est causa continuationis metus; idque directè ad extorquendum votum. sicut si alicui extrema inopia confecto nolim succurrere, nisi religionem voueat, videbor metu mortis votum extorsisse. quare non obstringer.

17
Quo Iure
metus irritat
votum.

Sed difficultas est, quo Iure metus votum irritum reddat. Multi censent id fieri Iure naturali. Insinuat Sotus lib. 7. qu. 2. art. 1. Nauarr. cap. 12. num. 52. Glossa in cap. Abbas. 2. de his quæ vi. Bonauentura in 3. dist. 39. art. 3. qu. 2. vbi dicit: *Vota coacta esse irrita; quia Deus vult sacrificia non coacta, sed voluntaria.* Denique idem sentire coguntur omnes, qui tenent metum Iure naturæ irritum reddere matrimonium. vt D. Thomas, Scotus, Gabriel, Couarru. Tutrecremata, Antoninus, Richardus, & alij quos citat Sanchez lib. 4. de matrimonio disp. 14. Probari potest Primò, Quia nullus est canon, qui id statuat: omnes enim ita loquuntur, vt videantur supponere tale votum per se irritum esse; vt patet d. cap. Perlatum. 1. de his quæ vi, & alijs Iuribus. Secundò, Quia Deus promissionem per iniuriam extortas non acceptat, ne socius iniquorum & approbator iniuriæ esse videatur. Confirm. Quia nemo probus promissionem tali modo sibi factam acceptaret, aut aliquid ex ea Iuris prætenderet. Tertio, Quia talis promissio homini facta est irrita, vel saltem pro arbitrio promittentis reuocari potest; vt ostensum est cap. 17. dubit. 6. quia non refert à quo metus illatus sit, quando constat metu factum: ergo etiam promissio Deo facta reuocari potest ob iniuriam quæ intercessit.

Probabile
est irritare
Iure na-

Hæc sententia est satis probabilis; eaque posita sequitur, non solum metum grauem, sed etiam leuem, irritum reddere votum in foro conscientie, si per iniuriam inensus sit. Ratio est, Quia Iure naturæ non est distinctio metus grauis & leuis, si eodem modo est causa consensus: sed hoc discrimen pertinet ad forum externum; vbi eum metus est leuis, non præsumitur fuisse causa consensus, sed libertas animi: vnde non iudicatur actus inualidus. Confir. Quia metus grauis non reddit votum irritum quia grauis, (potest enim esse grauissimus, & non irritare; vt patet cum quis metu mortis in naufragio vouet; cap. Sicut nobis. 17. de Regular.) sed quia per iniuriam inensus, ad extorquendum consensum: ergo si metus leuis eodem modo sit inensus, & eodem modo impellat ad consensum, cur non similiter inualidum reddat? Hanc sententiam de leui metu expressè tenet Nauarrus, non solum de voto per talem metum extorto, sed etiam de matrimonio, in Enchirid. cap. 22. nu. 51. §. Septimum. & lib. 1. consil. tit. 39. consil. 1. num. 7. Vbi pro hac sententia citat Hostiensem, Ioannem Andream, Adrianum, & Sotum. Eandem in casu matrimonij tenet Decius in cap. vlt. de appellationibus num. 3. & sequent. & alij recentiores, quos refert Sanchez lib. 4. de matrimonio disp. 17. eorumque sententiam satis probabilem iudicat. Si in matrimonio

Metus le-
uis.

est probabilis, multò magis in voto & professione; quia plurimi Doctores tenent, professionem irritam reddi metu reuerentiali, non tamen matrimonium: quos citat Couarr. in 4. Decret. c. 3. §. 6. num. 7. vbi dicit hanc sententiam esse communem. Itaque metus, qui matrimonium reddit inualidum, etiam votum reddet.

Ex qua sequitur, votum & professionem solo metu reuerentiali, quo quis per pudorem & reuerentiam non audet contradicere parenti vel Superiori, etiam si aliud malum non timeat, esse inualida. Item eum, qui tali metu ordinatus fuit, non teneri voto castitatis, aut ad lectionem precum canonicarum, aut ad statum ecclesiasticum.

Contrariam tamen puto reuoluiorem; nimirum metum solo Iure posituo irritum reddere votum. Verius ir-
18
ritare Iure
Siluest. v. Metus. qu. 8. Arragon. q. 88. ar. 3. Hen-
riq. lib. 1. de matrimonio cap. 9. nu. 1. & 3. & ferè
quotquot sentiunt matrimonium metu contra-
ctum, solo Iure posituo irritum esse.

Probatum Primò, Quia metus Iure naturæ non reddit irritos alios contractus, aut promissiones, sed solum dat potestatem irritandi propter iniuriam, quando contractus natura sua est solubilis, vt ostensum est cap. 17. dub. 6. ergo neque votum Iure naturæ inualidum reddet. Neque dici potest, ei qui sic vouit, dari potestatem irritandi, sicut in alijs contractibus: quia votum est natura sua insolubile, sicut matrimonium. quare sicut matrimonium semel validè initum non potest solui arbitrio contrahentis, etiam si dolo vel alia iniuria extortum sit, eò quod natura sua sit insolubile; ita nec votum arbitrio vouentis. Confirm. Quia per tale votum Deo ius absolutum & ab alio independens acquiritur: hoc autem ius tolli non potest, nisi per ipsius condonationem.

Secundò, Deus nullam iniuriam intulit: ergo ratione iniuriæ rescindi nequit. Nec obstat quòd iniuria illata sit à tertio, & alij contractus, si metu inensus sit à tertio, reuocari possint: id enim prouenit vel quia illi sunt solubiles, votum verò natura sua insolubile; vel quia homines non habent ius cogendi, Deus autem per se cogere poterat: vnde mirum non est, si ipsi ius irrevocabile acquiratur per coactionem iniustam alterius. vel denique quia hæc reuerentia debetur diuinæ maiestati, vt quicquid illi quouis modo iudicio promissum est; insolubiliter, nisi ipse condonauerit, seruandum sit: id enim ad honorem diuinum pertinet.

Tertio, Matrimonium metu graui extortum, solo Iure naturæ spectato, est validum, secundum reuoluiorem sententiam; nec propria auctoritate solui potest; similiter & iuramentum: ergo etiam votum simili metu expressum, eodem Iure validum erit.

Hinc sequitur, cum Ecclesia id solum statuerit de metu graui, metum leuem non irritare; nec tribuere potestatem irritandi: quamuis in alijs contractibus sufficiens sit, vt metum passus, in foro conscientie non obligetur, & metum infertens ad restitutionem teneatur, vt dictum est capite 17. dub. 6.

Quòd solum metus grauis hoc faciat, colligitur ex cap. 1. de his quæ vi; vbi requiritur metus mortis, vt professio censetur irrita. Sub metu mortis, intellige quemuis alium grauem: fit enim ibi solum mentio metus mortis, quia species facti aliud non

non postulabat. Et cap. Cùm dilectus. 6. eodem requiritur *merus cadens in constantem virum.* cap. final. Qui clerici vel vouentes, &c. insinuat *imperium parentum non sufficere vt votum sit irritum.* Idem dicit Glossa ibidem de *imperio regio.* quia et si hæc metum aliquem cauent, non tamen grauem. Hoc intelligendum de simplici imperio, cùm nihil aliud mali timetur, quàm breuis aliqua offensio, vt colligitur ex eodem cap. alioquin si timeatur perpetua offensio, vel mala tractatio, vel simul adsint preces importuna, sufficere tale imperium ad votum irritandum; quia gignet metum grauem. Sic intellige cap. 8. Puella 20. qu. 1. *Puella, quæ non coacta parentum imperio habitum suscepit, si postea nuptias elegerint, præuaricantur.* vbi à contrario sensu insinuat non præuaricari, si coacta parentum imperio fecerint.

19
Ad rationes.

Ad Primam rationem pro diuersa sententia: Nullus Canon id expressè statuit; quia fortè intercedit, vel numquam scripto editus est, sed sola consuetudine seruatus. sicut etiam nullus canon extat, qui matrimonium metu contractum statuat esse irritum; cùm tamen probabilius sit hoc esse ex decreto Ecclesiæ. Idem dicendum de matrimonio fidelis cum infideli: de quo etiam non est dubitandum quin Ecclesiæ statuerit vt sit irritum; quamuis Canon non reperitur.

Ad Secundam: Non ideò Deus censetur approbare iniuriam, quia acceptat tale votum; sicut nec approbat, dum acceptat iuramentum sic extortum.

Ad Tertiam, patet ex dictis.

Aduerte tamen, æquitatem naturalem postulare, vt huiusmodi vota facilè per Prelatos Ecclesiæ, nomine Dei, relaxentur: quamuis ob reuerentiam diuinæ Maiestatis, seposito Ecclesiæ decreto, solui non possint propria auctoritate. posito tamen Ecclesiæ statuto, quo talia vota reddit irrita, Deus illa non acceptat; & sic nullam obligationem inducunt.

DUBITATIO IV.

Vtrum propositum aliquando habeat vim voti.

20
Propositum persequendum.

Pludanus in 4. d. 38. quæst. 1. conclus. 3. dicit *propositum æquipollere voto simplici in vno casu, nempe quando quis intrat Religionem cum proposito perseuerandi, & Deo perpetuò famulandi.* Idem tenet D. Antoninus 2. par. titul. 11. cap. 2. in principio. In eadem sententia sunt ferè omnes Canonistæ: ex quibus plerique putant tale propositum cum susceptione habitus habere vim voti solemnis, vt refert Siluest. v. Religio 1. q. 8. & D. Antoninus supra.

Probatur Primò, Ex cap. Statuimus, 23. de Regularibus, vbi Gregorius IX. ait, *Novitios posse liberè ad priorem statum intra annum redire, nisi emitteter appareant, quod tales absolute voluerint vitam mutare, & in Religione perpetuò Domino seruire.* & cap. Consulti. 20. eodem titulo Innoc. III. consultus sic respondet: *Licet super hoc senserint diuersi diuersa; nos tamen credimus distinguendum, Vtrum is qui conuertitur, proposuerit absolute vitam mutare, vt sic in habitu regulari omnipotenti Deo de cetero famuletur; An conditionaliter experiri obseruantiam regularem, vt ita demum si intra annum de*

placuerit, proficiatur Ordinis disciplinam, aut fortè si non placuerit, moribus emendatis ad statum reuertatur pristinum. In primo casu debet, vt regulariter viuat, ad laxiorem saltem regulam pertransire.

Secundò, Qui contra propositum tale facit, inconstans est in re magni momenti: ergo peccat, ac proinde tenebatur in proposito perseuerare.

Tertiò, Quòd habeat vim voti solemnis, probari videtur ex cap. Beneficium, de Regul. in Sexto, vbi dicitur, Beneficium eius, qui ingressus est annum probationis, posse alteri dari, si constet, absolute voluisse vitam mutare: at non daretur alteri, nisi ipse putaretur profectus.

Verùm contraria sententia, scilicet non sufficere propositum, sed requiri vterius promissionem, est ferè communis Theologorum, eamque tenet D. Thomas hoc loco art. 1. Bonauent. in 4. d. 38. art. 1. q. 1. Richardus eadem dist. qu. 3. circa tertium princip. Abbas in cap. Litteraturam, de voto & voti redempt. Angelus, Votum 1. qu. 7. Siluester, Votum 1. q. 2. & Religio 5. q. 8. Nauarr. cap. 12. n. 26. & passim recentiores.

Probatur Primò, Ex Scripturis, quæ apertè indicant, obligationem votorum, nasci ex promissione, Deut. 23. *Cùm votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere. si nolueris polliceri, absque peccato eris.* Et infra: *Facies sicut promisisti.* Eccles. 5. *Si quid uouisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis & stulta promissio.* nusquam dicit propositum obligare, sed promissionem.

Secundò, Probatur ex cap. Litteraturam, vbi dicitur, *eum, qui ultra propositum mutande uitæ non est progressus in voto, non teneri.*

Tertiò, Votum importat quamdam obligationem sui erga alterum: atqui homo non solet se alteri obligare solo proposito, sed promissione: nisi enim ad propositum accesserit promissio, non putat se alteri obstrictum. Confirm. Quia sicut imperando obligat quis alterum sibi, & ordinat quid ab ipso erga se fieri velit; ita promittendo obligat se etiam alterum, & indicat quid à se alteri fieri velit.

Quartò, Nemo seipsum obligat nisi intendat seipsum obligare: quamuis nec intentio sufficiat: atqui solo proposito faciendi aliquid non me intendo obligare: ergo non habet vim voti.

Quintò, Quia Concilium Tridentinum sessione 25. cap. 15. & 16. concedit nouitiis annum probationis, & toto illo tempore vult illos manere liberos, vt si putent disciplinam sibi non conuenire, liberè possint egredi: ergo solo proposito non censet hominem astringi.

Ad Primum Respondeo, Illos Canones intelligendos de proposito, quod fit animo vouendi, & se obligandi; etiam si exterius verbis vel nullis, vel nullam voti speciem præ se ferentibus fuerit expressum: vt cum quis dicit, Domine, ego hinc perpetuò volo tibi seruire, intendens se Deo obligare. Colligi id potest ex illa distinctione, quæ habetur dicto cap. Consulti: nisi enim quis hoc modo proposuerit vt simul tacite vouerit, non videtur omnino absolute proposuisse; quia aliàs semper est aliqua saltem tacita conditio, nempe nisi animum mutare contigerit. Alij respondent (& eodem recidit) agi de proposito, quod promissione seu voto firmatum est.

Dici etiam potest, Olim ex vsu Ecclesiæ susceptionem habitus cum absoluto proposito mutanda

21
Præter propositum requiritur promissionem.

22
Ad argumenta Intellectus Canonum.

Propositum intentione vouendi expressum.

Aprior respondentis.